

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РСО-АЛАНИЯ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА № 47

ФЕДЕРАЛЬНАЯ РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ОСНОВНОГО ОБЩЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

РОДНАЯ (ОСЕТИНСКАЯ) ЛИТЕРАТУРА
(для 6 классов образовательных организаций)

Владикавказ - 2023

Кусæн программæ
Ирон литературæйæ, 6-æм кълас
æдæппæт 35 сах
Æмбарынгæнæн фыстæг

Программæ арæзт у Республикæ Цæгат Ирыстон – Аланийы иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæйы бындурыл.

Адæмы монон царды кæддæриддæр стыр ахадындзинад уыдис фольклор æмæ аив литературæйæн. Уыдоны нывæфтыд æрцыд сæ цард, сæ историйы ахсджиагдæр цаутæ, сæ зонадон фæлтæрддзинад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц æмæ бæрзонд идейæтæ. Дзырдаивадæн йæ нысаниуæг фæуæлдæр ис нæ рæстæджы. Уый рæзгæ фæлтæры хъомыл кæны гуманизм æмæ граждайнаг идеалтыл, фидар кæны адæмы удварн, уымæй рæзынц монон æмæ культурон традицитæ. Уымæ гæсгæ скъолайы куысты ахъаззагдæр у литературæ ахуыр кæнын.

Программæйы нысан æмæ хæстæ

6-æм къласы ирон литературæйæ скъоладзаутæ ахуыр кæнынц фольклор æмæ литературæйæ хицæн уацмыстæ. Уыдон сты аив, мидисджын, скъоладзау йæ карма гæсгæ кæй бамбардзæн, ахæмтæ.

Ирон литературæ ахуыр кæнынц *сæйрагдæр нысантæ сты*: зондындинадтæ раттын ирон литературæйæ аивадон тексты бындурыл; литературон уацмыс анализ кæнынц зондындинадтæ арфдæр кæнын; аивадон уацмыстæ кæсынц культурæ рæзын кæнын. Уымæ стыр нысаниуæг ис аивадон литературæйы фæрцы удварны хъомылады фарстатыл кусын, абоны рæстæгæн аргъ кæнын зонын; æгъдау, кад, намыс, патриотизм æмæ граждайнаг хæстæ цы сты, уый зонын; гуманон дунембарынад æмæ национ химбарынадæй хайджын кæнын; литературон уацмысы эстетикон æнкъарæнтæ æмбарын; ирон адæмы национ культурæйы сæйраг миниуджытæ литературон тексты агурын.

Ирон адæмон сфæлдыстад у адæмы монон культурæйы ахъаззаг хай. Уый у нæ адæмы «зонд æмæ зæрдæйы рухсæй нывæст». Фольклоры сыгъдæгæй зынынц царды нывæфтыд истори, фæлтæрты сагъæстæ æмæ бæллицтæ. Нæ фыдæлтæм нæ уыд фысгæ истори, фæлæ нын адæмон сфæлдыстад у ахсджиаг историон æрмæг, уый фæрцы базонæм ивгъуыд заманты цард. Фольклоры æппæт жанртæ дæр æвдисынц адæмы цард, сæ зонд, сæ хъуыдытæ, сæ цæстæнгас цардмæ, æрдзы фæзындтæм. Уымæ гæсгæ йын ис стыр зонынадон, хъомыладон æмæ эстетикон ахадындзинад.

Программæ стыр ахъаз уыдзæн ирон фольклор хуыздæр бамбарынаг, йæ сæйраг проблемæтæ йын бæстондæр раиртасынæн, адæмон сфæлдыстад ахуыр кæнынæн æххуысгæнæг æрмæг, амонæг мадзал.

Ахуырадон программæйы нысантæ æмæ хæстæ:

- адæмон сфæлдыстады æппæт хуызтæ, йæ сæйраг жанртæ æмæ сæ миниуджытæ алыгæрсыгæй раивдисын;
- фольклор æмæ аив литературæйы хицæндзинад бамбарын кæнын;
- æппæт жанрты тексты бындурыл зондындинадтæ райсын;

- историон-хъайтарон традициты фæрцы æрыгон фæлтæрма хæццæ кæнын патриотизм æмæ гуманон æнкъарæнтæ, идейæтæ, нæртон дуджы идеалтæ;

- кæсыны æмæ ныхасы культура бæрзонддæр кæнын.

2. Сæйраг домæнтæ скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- адæмон сфæлдыстады сæрмагонд æууæлтæ, мидис æмæ хицæн миниуджытæ;

- фольклоры сæйраг хуызтæ æмæ жанртæ;

- текст æвзарын;

- уацмысты авторты цард æмæ сфæлдыстады тыххæй бæлвырд зонындзинæдтæ;

- аивадон ныв æмæ фæлгонц цы мадзæлттæй арæзт цæуынц, уый;

- хицæн литературон терминтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- уацмысты тексттæ аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ;

- фольклоры жанрты тексттæ арф æмбарын æмæ æнкъарынмæ;

- мифтæ æмæ истори кæрæдзийæ хицæн кæнынмæ;

- текстты мидис æвзарынмæ, хи ныхæстæй йæ дзурынмæ;

- архайджытæн характеристика дæттын, кæрæдзийыл сæ абарынмæ;

- уацмысы нывæфтыд æвзаджы рæсугъддзинад æмæ йæ аивадон гæнæнтæ æвзарынмæ;

- уацмыс æмæ йæ архайджыты тыххæй йæ хъуыдытæ загъын, цаутæн аргъ кæнын, цардимæ сæ бæттын

6-æм къласы Ирон литературæйы Кусæн программæйы структура

6-æм къласы ирон литературæйы Кусæн программæ арæзт у системондзинад æмæ наукондзинады принциптыл.

Программæйы бæрæггонд цæуынц, литературæйы теорийæ ахуырдаутæ хъуамæ цы ног зонындзинæдтæ райсой, уыдон.

Æрмæджы равæрды хынцгонд æрцыдысты скъоладзауты кары хицæндзинæдтæ дæр.

Программæйы бæрæггонд æрцыд ахуыры азы сахæтты нымæц, алы темæйæн дæр дзы цас лæвæрд цæуы, уый.

Программæйы сæйрагдæрыл нымæд цæуы коммуникативон компетенцитæ (арæхстдзинæдтæ), культураамонынады (культуроведческая) компетенци рæзын кæнын.

Коммуникативон компетенци (арæхстдзинад) амонь, цæмæй скъоладзаутæ арæхсой ныхасы хуызтæй (дзургæ, фысгæ, хъусгæ) пайда кæнынмæ, ныхасы уавæртæм гæсгæ арæхсой сæ ныхас аразынмæ.

Культураамонынады (культуроведческая) компетенци – ирон литература ирон адæмы культураимæ зонгæ кæныны фæрæз кæй у, уый æнкъарын; литературæйы бастдзинæдтæ истори æмæ адæмы культураимæ, ирон ныхасы этикетон нормæтæ зонын, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Иумæйаггæй ахуырадон предмет «Ирон литература»-йы сæйраг хæстæ сты:

- литературон уацмысты бындурыл хъомыладон куыст кæнын;
- логикон хъуыдыкæнынады рæзтыл кусын;
- скъоладзауты фæцалх кæнын хиуыл кусыныл, ирон литература хибарæй ахуыр кæныныл;

- иумæйаг ахуырадон арæхстдзинадтæ рæзыныл куыст (удгоймагон, регулятивон, зонындзинадтæ исыны (познавательный), коммуникативон.

Предметы хицæндзинад:

Ирон литературæ у ирон адæмы уд æмæ зонд, ирон адæмы культурæйы хæзнадон; ирон литературæ у ныхас кæныны, хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз, нæ адæмы царды тыххæй зонындзинадтæ кæрæдзийæн дæттыны фæрæз. Литературæ канд хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз нæу, литературæ у хъомылады хотых, æмæ уымæ гæсгæ ирон литературæйы ахуыртæн скъолайы ис стыр ахадзындзинад.

Ранымад уавæртæ амонынц предметы хицæндзинад:

Ирон литературæ у ахуырадон хай «Филологи»-йы къабæзтæй иу, æнгом баст у ахуырадон предмет «Ирон æвзаг»-имæ. Ирон литературæ у скъоладзауты дзырдурат хъæздыг кæныны мадзал, сæ ныхасы культурæ, иумæйагæй коммуникативон арæхстдзинадтæ рæзын кæныны фæрæз.

Ирон литературæйы фæрцы ахуырдаутæ хуыздæр банкъардзысты дзырды эстетикон функци, фæцалх уыдзысты, хъуыдытæ æргом кæнынæн бæлвырд дзырдтæ ссарынмæ.

Программæмæ гæсгæ скъоладзаутæ базонгæ уыдзысты канд фольклорон æмæ литературон уацмыстимæ нæ, фæлæ ма литературæйы теорийы хицæн æмбарындтимæ дæр.

Ирон литературæ хъæздыгдæр æмæ мидисджындæр кæны скъоладзауты миддуне, сæ дунембарынад; ирон литературæйы фæрцы сывæллæттæ базонгæ уыдзысты адæмон сфæлдыстадимæ, ирон литературæйы хуыздæр уацмыстимæ.

Ахуырты рæстæг пайдагонд цæуы ахæм ахуырадон технологитæй:

- скъоладзаутæм индивидуалон цæстæй кæсыны технологи (дифференциаци);
- проблемон ахуыртæ;
- информативон-коммуникативон технологитæ;
- æнæниздзинад хъахъхъæныны технологитæ;
- бæрæггæнæнты инновацион системæ, «портфолио»;
- коллективон куысты хуызтæ (къæйттæй куыст, къордты куыст);
- проектон-иртасæн технологи

6 -æм къласы программæсæ домæ дæрддæр дæр скъоладзауты кæсын сæмæ дзырыныл ахуыр кæнын. Ахуырдаутæ хъуамæ базонгæ текст сæвзарын, йæ мидис рафæлгъауын сæмæ йæ радзырын. Уыдонсæн раттын хъæуы бæлвырд зонинсæгтæ автор сæмæ йæ сфæлдыстады тыххæй. Лæмбынсæг кæсын хъæуы йæ аивдзинады сæуултæм. Уый сæраппонд, уацмыс сæвзаргæйсæ, амынд цæуынц хицæн терминтæ литературæйы теорийæ.

Ахуырдаутæ хъуамæ базонгæ, аивадон ныв сæмæ фæлгонц цы мадзæлттæй арæст цæуынц, уыдон, хъуамæ иртасой нывсæфтыд сæвзаджы рæсугъддзинад сæмæ йæ аивадон гæнæнтæ. Скъоладзау хъуамæ базона уацмыс сæмæ йæ архайджыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъын, цаутæн аргъ кæнын, уыдон цардимæ бæттын.

6 къласы программæйы мидис.

Адæмон сфæлдыстад. «Сослан æмæ Тары фырттæ», «Арвы айдæн», «Ох-ох æмæ магуыр лæджы фырт», «Цæхджын хойраджы аргъ», «Уастырджи æмæ æртæ æфсымæры», «Чермены зарæг», «Антъоны зарæг».

Дзыхсæй дзургæ сфæлдыстады хуызтæ. Нарты кадджытæ. Сæ мидис. Нæртон дуджы идеалтæ. Ном сæмæ намысы нысаниуæг. Нæ рагфыдæлтæ сæхсæнадон царды сæууæлтæ кадæджы. Æцæг сæмæ сæрымысгæ хабæрттæ. Сослан сæмæ Сатанайы архайд. Зонды уæлахиз гуымыры тыхыл. Нарты кадджыты аивадон мадзæлттæ.

Хетæгкаты Къоста. Къостайы царды хабæрттæ. «Балцы зарæг», «Сидзæргæс», «Марходарæг», «Дзæбидырдуан»

«Балцы зарæг». Дзыллæйы сæрвæлтау иудзинадмæ сидт. Рухсмæ тындзын, рæстдзинад уарзын – поэты сæйраг домæнтæ рæзгæ уды раз. Æмдзæвгæйы оптимистон уаг.

«Сидзæргæс». Сидзæргæс сæмæ сывæллæттæ сæвæрз уавæр. Мады катай йæ цотыл. Сæ фæсайсены фæлтæрсен – фидсен сын ксæй нсæй, уый сæвдисен. Хъызт зымæджы нывтæ – сæмдзæвгæйы сæйраг хъуыды сæргомгæнæг мадзæлттæй иу. Фыссæджы ахæст йæ хъайтартæм. Уацмысы бæрзонд эмоцион тых.

«Марходарæг». Басняйы мидис. Йæ бастдзинад адæмон сæмбисондимæ. Йæ нысан – адсæймаджы хъæнтыл (гуыбындзæл, фидисæмхиц, дыдзæсгом, сæгад митæ) худын. Басняйы сæвзаг, цыргъ диалог.

«Дзæбидырдуан». Зæбаты хъæу. Хæхсæсты вадат царды нывтæ. Ирон хæдзары фæтк. Зæронд Зураппы цæстæнгас ныфсхаст мæ лæгдзинадмæ. Зæлинсæйы поэтикон сурæт. тедо – фæлтæрдджын цуанон. Йæ фæлгонц, йæ сæйраг сæууæлтæ (ныфсхаст, хиуылхæцгæ, быхсон, бинонтыл сæмæ сæмбæлттыл сенывыд). Хæххон сæрдзы рæсугъддзинад, йæ бархъомыс адсæймаджы царды. Кæронбæттæн нывы ирд ахорæнтæ.

Гæдиаты Секъа. «Фæдзæхсын», «Мад æмæ фырт», «Зæрватыкк».

«Фæдзæхсын». Æмдзæвгæйы сæйраг хъуыды. Фыссæджы фæдзæхст йæ кæстæртæм. Мадæлон æвзаг æмæ чиныджы нысаниуæг дзыллæйы царды сæмдзæвгæйы.

«Мад æмæ фырт». Рæстæджы барджытæ радзырды. Мæгуыр адæмы хъизсæмсæйраг цард. Æлдары фыдмитæ. Тугъан сæмæ Маринейы тырнындзинад сæрибармæ. Сæ ныфсхаст. Сæ фыдсæх цагъарадмæ. Радзырды сæйраг идея. Сæрдзы нывтæ сæмæ сæ ахадындынад. Адæмон сæмбисæндтæ уацмысы, сæ нысаниуæг.

«Зæрватыкк». Радзырды мидис. Цæрсæг удгоймæгты хсæн хæстæгдзинад хъахъхъæнын, сæрдзон «кæстæр сæфсымæртыл» арм дарын. Аивадон параллелизмы нысаниуæг уацмысы: динамонæджы уаг – зæрваттыччы зæрдиаг фыдсæбон йæ хæдзар сæмæ йæ лæппынтыл. Уарзты зæрдиаг фыдсæбон йæ хæдзар сæмæ йæ лæппынтыл. Уарзты тых сæмæ йæ фæстиуджытæ. Фыссæджы уайдзæф дурзæрдæ адæмæн.

Брытæиаты Елбыздыхъо. «Уæрæседзау».

Уацмысы мидис. Йæ конфликт: патриархалон этиксæйы хуыздæр сæууæлтæ фæсдзæуины «культурæмæ» ныхмæ сæвæрдсæй. Ирон лæджы фæзмæнаг миниуджытæ уацмысы: йæ ддаг бакаст, адæмы хсæн хи дарыны фæтк, йæ царды сæгъдау (куыст уарзын, хи фæллойсæ цæрын, ныййарæджы буц дарын, фæрсæзхъуагæн сæххуыс кæнын, сæндæр адæмты хордзинадтæ нымайын, уымæсæ хи национ цæсгом сæмæ сæгъдауæн агъ кæнын). Муссæйы фæлгонц. уацмысы сæвзаг-характеристикæ-йы мадзал.

Кочысаты Роза. «Гæды лæг». Уацмысы фольклорон бындур. Йæ идейон мидис – зонды урлахиз. Умарханы фæлгонц (амалджын, сæрхуыдыджын, хæларзæрдæ лæг) . Бынагтон (пъырыстыф, фидиусæг) хиуарзондзинад, сæ гуымыры ахаст адæммæ. Дуджы социалон – цардыуагон барджытæ уацмысы. Мызылон сæмæ Къомианы сурттæ. Архайды комизм, йæ сөнхæлæджы кæронбæттæн. Комедийы адæмон сæвзаг.

Илас Æрнигон. «Зарæг». «Челе».

«Зарæг». Æмдзæвгæйы хуыды. Йæ автобиографион мидис. Хъысмæтсæй сөнхæлæджы аххосæгтæ. Лирикон хъайтары быцæу ныхас цардимæ (булсæмæргъимæ). Æмдзæвгæйы аивадон фæрсæзтæ (поэтикон сидсæн, риторикон фарст, антитезæ)

«Челе». Радзырды мидис- зыд сæмæ кæрсæф лæджы хъысмæт. Æмдзæвгæйы хуыды. Уацмысы композицион арсæзт. Челе – сæхсæнадсæй. Царды цин сæмæ рæсугъдзинадсæй иппæрд адæймаг. Фæллойы фæйнсæхуызон нысаны. Национ – цардыуагон нывты ирд сæрфыст. Авторы цæстæнгас йæ персонажмæ.

Коцойты Арсен. «Цуанонтæ», «Саломи», «Цæукъа æмæ фыркъа».

«Цуанонтæ». Радзырды мидис. Тедо сæмæ Симоны царды уавæртæ. Сæ удыхъæды сөнхæлæджы аххосæгтæ. Сæ къуындæг миддуне сæмæ сæ талынг зонды социалон сæххосæгтæ. Юмори фæрсæзтæ «чысыл адæймаджы» темæйы ранывæсты. Радзырды конфликт: мæгуыр, дæлдзыныг, фæлсæ уæздан адæм сæлдæртты гуымыры бархъомысы раз. Авторы цæстæнгас йæ персонажтæм.

«Саломи». Радзырды архайды рæстæг сæмæ бынат. Лидзæг адæмы уавæр. Саломийы фæлгонц – йæ фидар удыхъæд, зæгæтæм сөнхæлæджы аххосæгтæ. Уацмысы идейон мидис: худинаджы бæсты мæлсæт. Радзырды сюжеты динамизм, йæ ваджы экспрессии.

«Цæукъа æмæ фыркъа» - сæрибарыл кады зарæг. Уацмысы символон – аллегорикон мидис. Ныхмæсæрд фæлгонцтæ. Царды нысан сæмæ амонды фарст. Таурæгъкæнынады алы хуызтæ (лирикон сæрфыст, мидмонолог, монолог) сæмæ уæлмонц интонации. Архайды динамизм.

Гæдиаты Цомахъ. «Æхсæрдзæн», «Дыууæ дидинаджы», «Царды уæз»

«Æхсæрдзæн». Æмдзæвгæйы идейон мидис. Царды гуылфæнмæ тындзыны хи хъысмæт дзыллæйы цардамондимæбæттæны пафос.Æхсæрдзæны сæрдзон уынсæр сæвдисæг аив зæлтæ фæлхат.

«Дыууæ дидинаджы». Прозæйæ фыст сæмдзæвгæйы аивадон темæ. Дыууæ дидинаджы фæлгонцтæ. Сæ быцæуы рахæцæн – цармæ фæйнсæхуызон цæстæнгасы. Амонды фарст. Уацмысы сæйраг хуыды: адæймаг рæсугъд у йæ хорз хуыддæгтæй.

«Царды уæз». Бесо сæмæ йæ бинонты фыдцард. Мæгуырдинады сæууæлтæ. Куыстуарзаг сæмæ хæларзæрдæ лæджы катæй йæ даринагты хъысмæтыл. Бесойы сөнхæлæджы сæрбайсæфт. Маринейы балц фæндаджы хицаумæ. Ус- хицауы царды фæрсæзтæ сæмæ йæ уагахаст сæххуыс курджытæм. «Сомы гæбаз» - бонджыны хæрзаудсæны ирд сæвдисæн. Радзырды сæвзаджы хицæндзинæдтæ.

Барахъты Гино. «Бæстырæсугъды», «Уæхатæджы фырт чысыл Гуыйман».

«Бæстырæсугъд». Уацмысы сюжет. Канаты Афæхъо сæмæ кæсгон сæлдары фырт. Фысымты фæйнсæхуызон ахаст дыууæ усгурмæ. Курдиат сæмæ аивадты тых. Бæстырæсугъды сурæт. уацмысы бастдинад адæмон сфæлдыстадимæ. Фыссæджы социалон, этикон сæмæ эстетикон идеал ацы новеллæйы.

Нигер. «Уæхатæджы фырт чысыл Гуыйман». Кадæджы идейон мидис. – фыдракæнды бафхæрд, рæстдзинады уселахиз. Гуыйман сæмæ Хъасболы миниуджытæ. Кадæджы конфликт. Социалон дихдзинады мотивтæ. Æрдзы нывтæ сæмæ сæ нысан.

Хъуылаты Созырыхъо. «Æртындæсæй иумæ». «Таймуразы зарæг».

«Æртындæсæй иумæ». Радзырды темæ сæмæ идейæ. Гуырдыаг меньшевикты фыдмитæ Хуссар Ирыстоны мидхæсты азты. Æртындæс коммунары сгуыхт сæмæ трагедион хъысмæт. Сæ иумæйаг зондахаст, рухс фидсеныл сæууендындзинад. Коммунарты коллективон сурæт. Джиоты Андрийы типикон фæлгонц. Таурæгъгæнæг – трагикон цауты сæвдисен сæмæ аргъгæнæг.

«Таймуразы зарæг». Кадæджы мидис. Адæмон сфæлдыстадимæ бастдзинад. Таймураз – историон персонаж, йæ хъазуаты тох тыгъæнджытимæ. Мадæ фæлгонцы аивадон нысаниуæг. Лæгдзинад сæмæ патриотизмы мотивтæ кадæджы.

Дзесты Куыдзæг. «Хур скæсæнырдæм нæ ныгуылы». Радзырды темæ. Дзанджы монументалон сурæт. Йæ характеры сæйраг сæууелтæ: сæсар сæмæ намыс. Меньшевикты сæсæуаг митæ. Дзанджы хъысмæты бæрзонд трагизм. Æрдзы нывты нысаниуæг. Уацмысы идейон мидис (сæгады бæсты – мæлæт) сæмæ аивадон фæрæстæты сæмиудзинад.

Плиты Харитон. «Сæлимæт». Поэмæйы мидис. Ресы хохы романтикон пейзаж. Меньшевикты фыдракæндтæ. Лигъдæтты хъызсæмар. Адæм сæмæ сæрдзы иудодой. Стигъджыты къорды контрастон сæрфыст (сæуаг, сæ фæлыст, сæ фынг) Сæлимæты фæлгонц. Йæ уынд , йæ удыхæдды рсугъддзинад, йæ сгуыхт. Поэмæйы лирикон ахаст. Йæ ваджы аивдзинад. Сæлимæты фæлгонц. Йæ уынд, йæ уды рæсугъддзинад, йæ сгуыхт.

Хъамбердиаты Мысост. «Хурмæ курдиат», «Хосгæрст», «Хъæды»

«Хурмæ курдиат». Лирикон хъайтары цæттæдзинад хи «рæзгæ цард» сæмæ сфæлдыстад адæмы сæрвæлтау сæрхæссынмæ. Хур – сæрибар сæмæ рухсы нысан.

«Хосгæрст». Куысты поэзии. Хъаруджын уæнгты фидыц. Æмдзæвгæйы музыкалондзинад сæмæ зæлфыст.

«Хъæды». Зымæджы пейзажы хуызджын ахорæнтæ сæмæ зæлфыст. Æрдз сæмæ адæймаджы хсæн сæххæст гармонийы сусæг сæнкъарæн.

Бесаты Тазе. «Æвзист идон». «Хæцæны».

«Æвзист идон». Чысыл Æхсары ныфс сæмæ лæгдзинад. Йæ бæрзонд ахаст хистæры фæдзæхстмæ. Сæхсæвы тасыл фæуеуæлахизы цин. Ас лæджы уагахаст фæзманы фæлтæрæнтæ. Авторы цæстæнгас йæ персонажмæ.

«Хæцæны». Радзырды мидис. Архайды райрæст. Стурæ тох йæ роды фæрвæзын кæныныл. Цæрегойтыл арм дарыны хъуыды.

Мамсыраты Дæбе. «Æрдхорд». Радзырды мидис. Малхазы фыдуагми сæмæ йæ фæстиуджытæ. Лæппуйы мидхъуырдухæнтæ. Хæрзуагон – хъомыладон фарстæтæ уацмысы : сæнаххос лгыл дау кæныны тæригъæд, рæдыдыл басæттын, рæстдзинад дзурыны ныфс, сæсæг хæлардзинад сæмæ мæнгæрддзинад сæмæ аф. д.

Дзæдтиаты Тотырбег. Къостайы сабийы бонтæ. Скъуыддзаг роман «Хæххон стъалы»-йæ. Къоста – скъоладзау. Йæ фыдуаг митæ. Йæ мæрттимæ йæ ахастдзинæдтæ. Иуанейы бæхы атарды сæфсон сæмæ фæстиуджытæ. Адæмы маст Къостайы сæфхæрджытæ. Хъызмыдсæйы

характеристикæ. Чендзейы фæлгонц, сылгоймаг – хъомылгæнæджы стугыхт. Зæронд Долсет æмæ гыщыл Къостайы хсæн хæлардзинад. Суинаг поэты рæзгæ уды æууæлтæ.

Цæгæраты Максим. «Хъуыдинæйы галуан» . Таурæгъгæнæг Бæгъæгуыссæйы зæрдæ-исгæ фæлгонц. Йæ аивадон функцитæ. Таурæгъ мидис. Мад æмæ йæ цоты цард. Хъæбулы хæс. Галуан – дзыллæйы рахицæны символ. Уацмысы идейæ: адæмы фарн – лæджы царды фидар сæнцой.

Плиты Грис. «Æртхутæгдон». Æмдзæвгæйы темæ. Иссæйы стугыхт хъуыддæгтæ. Йæ ахаст йæ хæстон бæхмæ. Уацмысы идейон – ритмикон арæзты иудзинад. Инсæлар æмæ сæфсады удхæстæгдзинад

Цырыхаты Михал. «Фæндаг». Царды раст фæндагыл слæууыны ахджиаг фарст. Æмдзæвгæйы идейæ: зындзинæдты сæрты – бæрзонд нысанмæ.

«Ма йæм тæхут, хуры тынтæ...». Æмдзæвгæйы темæ. Æрыгон чызджы буц фæлгонц. лирикон геройы сæнкъарæнтæ. Куыстæй райгонд адæймаджы рæвг. Поэतिकон сиднты аивадон нысаниуæг.

Цæрукъаты Алыксандр. «Райгуырæн къона». Фыдыуæзæг уарзыны темæ. Лирикон хъайтары цæстæнгас царды иууыл егъаудæр хæзнатæм (райгуырæн къона, ныййарæджы узæлд, хи къухвæллой) сæндæр адæмты культурæйæн аргъ кæныны идейæ. Æмдзæвгæйы поэतिकон фæрæзтæ.

«Хæхтыл хурзæрин рæдау...» Æмдзæвгæйы мидис . сæрдзы нывтæ. Фæллойы цин – лирикон геройы зæрдæйы уаг æмæ поэतिकон уынынады ратæдзæн.

Дзаболаты Хазби. «Хуымæтæджы æцæгдзинад» Æмдзæвгæйы темæ. Райгуырæн къона æмæ мадæлон сæвæдджы нысаниуæг лæджы царды.

Гафез. «Ирон цагъд» Æмдзæвгæйы темæ. Ацырухсы уæздан æмæ сыгъдæг удыхъæд. Мæсыг – «таурæгъгæнæг», йæ аивадон нысаниуæг. Кадæджы лиризм.

Сæйраг домæнтæ 6 къласы ахуырæенинæгты зониндзинæдтæ æмæ архæстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зной:

- цы уацмыс ахуыр кæнынц, уый текст, йæ мидис; йæ цаутæ æмæ сæ рæзт (сюжет); сæ хъайтарты, уыдоны æууæлтæ æмæ æмæ ахастытæ;
- дзырдаивады хуызтæ: фольклорæй – миф, кадæг, таурæгъ, аргъау, зарæг; литературæйæ – радзырд, поэмæ, драмæ, сæмдзæвгæ; аивадон фæрæзтæй – юмор æмæ сатирæ, сурæт æмæ фæлгонц, строфа æмæ рифмæ, эпитет, метафорæ, абарст, фæсномыг ныхас (аллегории), символ.

Скъоладзаутæ хъуамæ архæсой:

- алыхуызон тексттæ раст, аив æмæ рæвдз кæсынмæ;
- цы уацмыстæ сахуыр кодтой, уыдоны мидис радзурынмæ; фæрстытæн бæстон дзуапп дæттынмæ;
- уацмысы мидис равдисынæн пълан саразынмæ, уыцы пъланыл цыбыр сочинении ныффыссынмæ;

- персонажтæн характеристикæ дæттгынмæ;
- хибарсæй (фæсурукты) цы уацмыстæ бакастысты, уыдон мидис радзурынмæ, уыдон тыххсæй йсæхи хъуыды зæгъынмæ;
- дзырдутæй сæмæ хрестоматийы фиппаинсæгтæй пайда кæнынмæ.

Уацмыстæ наизустъ ахуыр кæнынмæ:

1. Хетæгкаты Къоста. *«Балцы зарæг», «Сидзæргæс»*
2. Гæдиаты Цомахъ. *«Æхсæрдзæн», «Дыгууæ дидинаджы»*
3. Плиты Харитон. *«Сæлимæт»*
4. Хъамбердиаты Мысост. *«Хъæды»*
5. Плиты Грис. *«Æртхутæгдон»*
6. Цæрукъаты Алыксандр. *«Хæхтыл хурзæрин радау...»*

Литерæтурæ:

1. Джыккайты Ш. Ирон литературæйы истори (1917-1956). Ахуыргæнæн чиныг. – Дзæуджыхъæу, 2002.
2. Джусойты Н. История осетинской литературы. Кн. 1-ая, 2-ая. – Тбилиси, 1985.
3. Джикаев Ш. Осетинская литература. Краткий очерк. – Орджоникидзе, 1980.
4. Джыккайты Ш. Нæ разæгъды лæгтæ. Сфæлдыстадон портреттæ. – Дзæуджыхъæу, 2000.
5. Ирон литературæ (1917-1956 азтæ). Хрестомати. 2-аг хай. – Дзæуджыхъæу, 1998.

**Кусæн программæ
ирон литературæйæ, 6-æм кълас,
æдæппæт 35 сах**

№	сах æтт æ	нымæц	Урочы хуыз, тип	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Фæстиуджытæ
1			Урок-балц ивгъуыдм æ	Адæмон сфæлдыстады сæйраг хуызтæ: уыци-уыцитæ, æмбисæндтæ, таурæгътæ, кадджытæ, мифтæ, зарджытæ	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджи ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджи аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын.</p>	<p>Зоной: адæмон сфæлдыстады хуызтæ; сæ хицæндзинадтæ æмæ сæ нысаниуæг.</p> <p>Арæхсой: таурæгътæ кадджытæ, æмбисæндтæ аив дзурынмæ.</p>
2			Ног зонындзин æдтæ амоныны урок	Кадæг «Сослан æмæ Тары фырттæ» мидис.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын,</p>	<p>Зоной: Нарты кадджыты циклтæ æмæ сæйраг хъайтарты.</p> <p>Арæхсой: раст æмæ аив дзурын нарты кадджытæ; характеристикаæ дæттын хъайтартæн; сæ сæйраг миниуджытæ иртасынмæ.</p> <p>Зоной: аргъæуттæ æмæ таурæгъты адæмон</p>

				<p>хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын кæнын.</p>	<p>зондахаст, хæрзæгъдау æмæ цæстæнгасы равдыст; сæ темæтæ æмæ идейæтæ, сæ аив æвзаг. <i>Арæхсой</i>: аив æмæ нывыл фольклорон тексттæ хи ныхæстæй дзурынмæ; пълан арзынмæ æмæ уымæ гæстæ изложенияи фыссынмæ</p>
3		<p>Зондындин æдтæ иу уагмæ æркæныны урок</p>	<p>Нæртон лæджы идеалтæ. Зонды уæлахиз гуымыры тыхыл.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>Нæ рагфыдсæлтæ сæхсæнадон царды сæууæлтæ кадсæджы. Æцæг сæмæ сæрымысгæ хабæртгæ. Сослан сæмæ Сатанайы архайд. Зонды уæлахиз гуымыры тыхыл. Нарты кадджыты аивадон мадзæлттæ.</p>
4		<p>урок-«диссæгтæ — нæ разы»</p>	<p>Аргъау «Арвы айдæн» -ы адæмон зондахаст, хæрзæгъдау æмæ цæстæнгасы равдыст.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p>	

					<p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	
5			урок-«диссæгтæ — нæ разы»	<p>Мæгуыр лæджы фырты фæзминаг æууæлтæ аргъау «Ох-ох æмæ мæгуыр лæджы фырт»-ы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p> <p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	
6			Урок-лæвар Семæй	<p>Таурæгъ - адæмы дзургæ истори. «Цæхджын хойрадджы аргъ»- бузныгад, адæймагыл аудын, рæдаудзынад- адæмы</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p>	

			намысон идеалтæ.	<p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
7		Урок рефлекси	«Уастырджи æмæ æртæ æфсымæры»- сюжет æмæ идейæ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p> <p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
8		Урок-экскурси	«Чермены зарæг» - ыисторион бындур. Чермен – æлдæртты ныхмæ хъæбатыр тохгæнæг.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p>	

				<p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	
9		Урок-экскурси	Зарæг «Антъоны зарæг» поэтикон арæзт.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p> <p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Зоной: хъайтарон зарæг цы у, уый зарджыты историон бындур; Арæхсой: зарæджы текст æвзарын.
10		урок-портрет	Хетæгкаты Къостайы царды хабæрттæ. Дзыллæйы сæрвæлтау иудзынадмæ сидт «Балцы зарæг»- ы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p>	Зоной: Къостайы царды хабæртты сæйрагдæр азты хабæрттæ; сахуырын кæной чиныг «Ирон фæндыр»-æй æмдзæвгæтæ аив æмæ

				<p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>ныбыл дзурын; терминты нысаниуæг æмæ æмбарынадтæ; Арæхсой: иртасын нывæфтыд æвзажды рæсугъддынад æмæ йæ аивадон гæнæнтæ; æмдзæвгæты аивадон Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн; Дзыллæйы сæрвæлтау иуддынадмæ сидт. Рухсмæ тындын, рæстдынад уарзын – поэты ссæйраг домæнтæ рæзгæ уды раз. Æмдзæвгæйы оптимистон уаг.</p>
11		Урок- балц ивгъуыдмæ	Мады катый йæ цотыл. «Сидзæргæс»-ы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды,</p>	<p>Сидзæргæс сæмæ сывæлæттæ сæвæрз уавæр. Мады катый йæ цотыл. Сæ фæсайсены фæлтæрсен – фидсен сын ксæй нсæй, уый сæвдæсен. Хъызт зымæджы нывтæ – сæмдзæвгæйы ссæйраг хъуыды сæргомгæнæг мадзæлттæй иу. Фыссæджы ахæст йæ хъайтартæм. Уацмысы бæрзонд эмоцион тых.</p>

				мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
12		урок- «диссæгтæ — нæ разы»	Басняйы æмбарынад æмæ мидис. «Марходарæг» - ы нысан- адæймаджы хъæнтыл(гуыбындзæл , фидисæмхиц, дыдзæсгом, æгад митæ) худын.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Басняйы мидис. Йæ бастдзинад адæмон сембисондимæ. Йæ нысан – адсеймаджы хъæнтыл (гуыбындзæл, фидисæмхиц, дыдзæсгом, сæгад митæ) худын. Басняйы сæвзаг, цыргъ диалог.
13		Урок- раныхас	Хæхбæсты æвадат царды нывтæ «Дзæбидырдуан»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды,	Хæхбæсты вадат царды нывтæ. Ирон хæдзары фæтк. Зæронд Зураппы цæстæнгас ныфсхаст мæ лæгдзинадмæ. Зæлинсейы поэтикон сурæт. тедо – фæлтæрдджын цуанон. Йæ фæлгонц, йæ ссейраг сеууелтæ (ныфсхаст, хиуылхæцгæ, быхсон, бинонтыл семсæ сембæлттыл сенывыд).

					мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
14			фæсаууон мæ экскурси	Хæххон æрдзы рæсугъддзинад, йæ бархъомыс адæймаджы царды.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Хсæххон сæрдзы рæсугъддзинад, йæ бархъомыс адсæймаджы царды. Кæронбæттсæн нывы ирд ахорсæнтсæ.
15			Хи æмæ искæй архæйдтытæ м хъус дарыныл фæцалх кæныны урок	Зæбаты хъæу. Зæронд Зураппы цæстæнгас ныфсхаст æмæ лæгдзинадмæ.Тедо æмæ Зæлинæйы фæлгонцтæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды,	Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттын арæхсын;

					мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын	
16			Урок-портрет	Секъайы царды хабæрттæ. Мæдæлон æвзæг æмæ чиныджы нысаниуæг дзыллæйы царды-«Фæдзæхсын».	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæдындзинад нæ адæмы царды, мæдæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын	Æмдзæвгæйы ссæйраг хъуыды. Фыссæджы фæдзæхст йæ кæстæртæм. Мæдæлон æвзæг æмæ чиныджы нысаниуæг дзыллæйы царды сæмдзæвгæйы.
17			Урок-балц ивгъуыдмæ	Мæгуыр адæмы хъызæмайраг цард радзырд «Мæд æмæ фырт»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæдындзинад нæ адæмы царды,	Рæстæджы барджытæ радзырды. Мæгуыр адæмы хъызæмсейраг цард. Æлдары фыдмитæ.

					мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын	
18		Урок-балц ивгъуыдмæ	Тугъан æмæ Маринейы тырнындзинад сæрибармæ. Радзырды сæйраг хъуыды.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæдындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын	Тугъан сæмсæ Маринейы тырнындзинад сæрибармæ. Сæ ныфсхаст. Сæ фыдсæх цагъарадмæ. Радзырды сæйраг идеясæ. Сæрдзы нывтæ сæмсæ сæ ахæдындзинад. Адсæмон сæмбиссæндтæ уацмысы, сæ нысаниусæг.	
19		Урок- лекции дыууæйæ иумæ	«Зæрватыкк»-ы уарзты тых æмæ фидыц.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæдындзинад нæ адæмы царды,	Радзырды мидис. Цæрсæг удгоймсæгты хсæн хæстсæгдзинад хъæхъхъсенын, сæрдзон «кæстæр сæфсымæртыл» арм дарын. Аивадон параллелизмы нысаниусæг уацмысы: динамонсæджы уаг – зæрваттыччы зæрдиаг фыдсæбон йæ хæдзар сæмсæ йæ лæппынтыл. Уарзты зæрдиаг фыдсæбон йæ хæдзар сæмсæ йæ лæппынтыл.	

				мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Уарзты тых сæмсæ йсæ фæстиуджытæ. Фыссæджы уайдзæф дурзæрдсæ адæмсæн.	
20			урок- «диссæгтæ — нæ разы»	Секъайы басняты нысан: адæймаджы хъæндзинæдтимæ цæстуарзон тох, хуымæтæг æмæ ахсджиаг æцæгдзинæдтæ царды фидар кæнын. Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Басняты ахадындынад бамбмрын; адæймаджы хъæндзинæдтыл æрныхас кæнын	
21			Н.Р.К	Изложени «Цæхджын хойраджы аргъ» ныффыссынмæ цæтæгæнæн урок.	Тексты хъуыды æмæ сæйраг мидис куыд бмбæрстой, уый сбæрæг кæнын.	
22			Н.Р.К	Изложени ныффыссын.	Тексты хъуыды æмæ сæйраг мидис куыд бмбæрстой, уый сбæрæг кæнын.	
23			Урок- портрет	Брытъиаты Елбыздыхъо уацмысы «Уæрæседзау» мидис, йæ конфликт.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын	Зоной: Литерæтурæйы теорийæ комеди, юмор æмæ сатирæйы æмбарынадтæ. Арæхсой: рольтæм гæсгæ кæсынмæ æмæ

				<p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	хъазынмæ спектаклы хуызы.
24		Тексты анализ	Ирон лæджы эталон уацмысы. Муссæйы фæлгонц.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын</p> <p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Уацмысы мидис. Йæ кофликт: патриархалон этикайы хуыздæр æууæлтæ фæсдзæуины «культурæмæ» ныхмæ æвæрдæй. Ирон лæджы фæзминаг миниуджытæ уацмысы: йе ддаг бакаст, адæмы хсæн хи дарыны фæтк, йæ царды æгъдау (куыст уарзын, хи фæллоийæ царын, ныййарæджы буц дарын, фæрæзхъуагæн æххуыс кæнын, æндæр адæмты хордынадтæ нымайын, уымæ хи национ цæсгом æмæ æгъдауæн агъ кæнын). Муссæйы фæлгонц. уацмысы æвзаг-характеристика-йы мадзал.
25		Урок-	Кочысаты Розæйы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Кочысаты Розæйы

			афæлгæст	цардæрфыстимæ базонгæ кæнын. Кочысаты Розайы «Гæды лæг»-ы идейон мидис- зонды уæлахиз.	ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	цардæрфыст зонын; Уацмысы фольклорон бындур. Йæ идейон мидис – зонды уæлахиз.
26			Тексты анализ	Умарханы фæлгонц. Бынæттон хицæутты гуымиры ахаст адæммæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Умарханы фæлгонц (амалджын, æрхъуыдыджын, хæларзæрдæ лæг) . Бынæттон (пъырыстыф, фидиуæг) хиуарзондзинад, сæ гуымиры ахаст адæммæ. Дуджы социалон – цардыуагон барджытæ уацмысы. Мызылон æмæ Къомианы сурттæ. Архайды комизм, йæ æнæнхъæлæджы кæронбæттæн. Комедийы адæмон æвзаг.
27			Урок-	Илас Æрнигоны	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Арæхсой: Уацмыс æмæ

			афæлгæст	царды хабæрттæ. «Зарæг» - ы автобиографион мидис.	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
28			Тексты анализ	Радзырды «Челе» -ы мидис – зыд æмæ кæрæф лæджы хъысмæт.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
29			Зонындынаæ	Челе– æхсæнадæй,	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Челе– æхсæнадæй,

			дтæ бафидар кæныны урок	царды цин æмæ рæсугъддзинадæй иппæрд адæймаг. Йæ фæлгонц.	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	царды цин æмæ рæсугъддзинадæй иппæрд адæймаг. Йæ фæлгонц.
30			Н.Р.К	Нывæцæн ныффыссынмæ цæтæгæнæн урок.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
31			Урок-	Коцойты Арсены	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Зоной: Арсены царды

			афæлгæст	царды хабæрттæ æмæ сфæлдыстад.	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>хабæрттæ æмæ йæ уацмыстæ; диалогон текст кæсын текст æвзарын.</p> <p>Арæхсой: сæйраг архайджытæн сæ миниуджытæ æвзарынмæ; характеристика дæттынмæ æмæ хи хъуыдытæ зæгъынмæ бакаст уацмысы фæдыл.</p>
32			Тексты анализ	Тедо æмæ Симоны царды уавæртæ «Цуанонтæ»-ы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	.Радзырды мидис. Тедо æмæ Симоны царды уавæртæ. Сæ удыхъæды æнгæсдынад. Сæ къуындаг миддуне æмæ сæ талынг зонды социалон æххосæгтæ.
33			Тексты	Радзырды конфликт:	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Юморы фæрæзтæ

			анализ	мæгуыр, дæлдзыныг, фæлæ уæздан адæм æлдæртты гуымиры бархъомысы раз.	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзынад, Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	«чысыл адæймаджы» темæйы ранывæсты. Радзырды конфликт: мæгуыр, дæлдзыныг, фæлæ уæздан адæм æлдæртты гуымиры бархъомысы раз. Авторы цæстæнгас йæ персонажтæм.
34			Тексты анализ	«Саломии»-йы архайды бынат æмæ уавæр.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзынад, Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Радзырды архайды рæстæг æмæ бынат. Лидзæг адæмы уавæр. Саломийы фæлгонц – йæ фидар удыхъæд, знæгтæм æнæуынондынад. Уацмысы идейон мидис: худинаджы бæсты мæлæт. Радзырды сюжеты динамизм, йæ взадзы экспресси.
35			Тексты	«Цæукъа æмæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Уацмысы символон –

			анализ	фыркъа» - сæрибарыл кады зарæг.	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	аллегорияон мидис. Ныхмæвæрд фæлгонцтæ. Царды нысан æмæ амонды фарст. Таурæгъкæнынады алы хуызтæ (лирикон æрфыст, мидмонолог, монолог) æмæ уæлмонц интонаци
36			Урок-афæлгæст	<p>Гæдиаты Цомахъы цардæрфыст æмæ лирикаæ.</p> <p>«Æхсæрдзæн».Æмдзæ вгæйы идеяон мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>Зоной: прозæйæ фыст æмдзæвгæ; раст æмæ аив дзурын текстмæ хæстæг прозæйæ фыст æмдзæвгæтæ; хъуыдыйæдтæ ивын, рацаразын сæ. Арæхсой: хъуыдыйæдтæ ивынм æмæ рацаразынмæ.</p>
37			Тексты	«Дыууæ дидинаеджы».	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Прозæйæ фыст

			анализ	<p>Прозәйә фыст æмдзæвгæйы аивадон темæ. Дыууæ дидинаæджы фæлгонцтæ. Сæ быцæуы рахæцæн – цардмæ фæйнæхуызон цæстæнгасы. Амонды фарст.</p>	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>æмдзæвгæйы аивадон темæ. Дыууæ дидинаæджы фæлгонцтæ. Сæ быцæуы рахæцæн – цармæ фæйнæхуызон цæстæнгасы. Амонды фарст. Уацмысы сæйраг хъуыды: адæймаг рæсугъд у йæ хорз хъуыддæгтæй.</p>
38			Тексты анализ	<p>«Царды уæз» - ы Бесойы бинонты фыдцард.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>Бесо æмæ йæ бинонты фыдцард. Мæгуырдынады æууæлтæ. Куыстуарзаг æмæ хæларзæрдæ лæджы катый йæ даринагты хымæтыл. Бесойы æнæнхъæлæджы æрбайсæфт. Маринейы балц фæндаджы хицаумæ. Ус- хицауы царды фæрæзтæ æмæ йæ уагахаст æххуыс курджытæм. «Сомы гæбаз» - бонджыны хæрзаудæны ирд æвдисæн. Радзырды æвзаджы хицæндынадытæ.</p>

39			Тексты анализ	<p>Барахты Гинойы радзырд «Бастырæсугъд»-ы фысымты фæйнæхуызон ахасты дыууæ усгурмæ.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн</p>
40			Синтез æмæ кæронбæтт æн урок	<p>Курдиат æмæ аивады тых. Бастырæсугъды фæлгонц.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Уацмысы сюжет. Канаты Афæхъо æмæ кæсгон æлдары фырт. Фысымты фæйнæхуызон ахаст дыууæ усгурмæ. Курдиат æмæ аивады тых. Бастырæсугъды сурæт. уацмысы бастдзинад адæмон сфæлдыстадимæ. Фыссæджы социалон, этикон æмæ эстетикон идеал ацы новеллæйы.</p>

41			Тексты анализ	Нигеры кадæг «Уæхатæджы фырт чысыл Гуйман»-ы мидис. Социалон дихдзинады мотивтæ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
42			кæронбæтт æн урок	Гуйман æмæ Хъасболы миниуджытæ. Кадæджы конфликт.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Кадæджы идейон мидис. – фыдракæнды бафхæрд, рæстдзинады уæлахиз. Гуйман æмæ Хъасболы миниуджытæ. Кадæджы конфликт. Социалон дихдзинады мотивтæ. Æрдзы нывтæ æмæ сæ нысан.

43		Урок-балц ивгъуыдмæ	Хъуылаты Созырыхъойы радзырды «Æртындæсæй иумæ»-ы темæ æмæ идейæ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
44		Урок-балц ивгъуыдмæ	Æртындæс коммунары коллективон сурæт. Джиоты Андрийы фæлгонц.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Радзырды темæ æмæ идейæ. Гуырдыаг меньшевикты фыдмитæ Хуссар Ирыстоны мидхæсты азты. Æртындæс коммунары сгуыхт æмæ трагедион хъысмæт. Сæ иумæйаг зондахаст, рухс фидæныл æууæндындынад. Коммунарты коллективон сурæт. Джиоты Андрийы типикон фæлгонц. Таурæггæнæг – трагикон цауты æвдисæн æмæ

						аргъгәнәг.
45		Урок-балц ивгъуыдмә	«Таймуразы зарәг»-ы Таймураз- историон персонаж, йә хъазуат тох тыхгәнджытимә.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p>базонаән уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>әнкъарын ирон әвзаджы ахадынзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзаджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	«Таймуразы зарәг». Кадәджы мидис. Адәмон сфәлдыстадимә бастдзинад. Таймураз – историон персонаж, йә хъазуаты тох тыхгәнджытимә. Мады фәлгонцы аивадон нысаниуәг. Ләгдзинад әмә патриотизмы мотивтә кадәджы.	
46		Урок-балц ивгъуыдмә	Дзесты Куыздәджы радзырд «Хур скәсәнырдәм нә ныгуылы»-ы темә әмә идейон мидис	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p>базонаән уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>әнкъарын ирон әвзаджы ахадынзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзаджы аивдзинад ,</p>	Арәхсой: Уацмыс әмә йә архайждыты тыххәй йә хъуыдытә зәгъынмә, цаутәен аргъ кәнынмә, уыдон цардимә бәттән;	

					Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
47			Тексты анализ	Дзанджы монументон сурæт. Меньшевикты æнæуаг мит.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Дзанджы монументалон сурæт. Йæ характеры сæйраг æууæлтæ: æхсар æмæ намыс. Меньшевикты æнæуаг митæ. Дзанджы хъысмæты бæрзонд трагизм. Æрдзы нывты нысаниуæг. Уацмысы идейон мидис (æгады бæсты – мæлæт) æмæ аивадон фæрæзты æмиудзинад.
48			Тексты анализ	Плиты Харитоны поэмæ «Сæлимæт»-ы мидис. Ресы хохи романтикон пейзаж. Меньшевикты фыдракæндтæ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад ,</p>	Зонын: поэмæйы æмбарынад, йæ хицæндынад иннæ литературон жанртæй. Арæхсын: поэмæйы аивадон миниуджытæ иртасынмæ .

					Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
49			Зонындзинадтæ бафидар кæныны урок	Лигъдæтты хъызæмар. Сæлимæты фæлгонц: йæ уынд, йæ уды рæсугъддзинад, йæ сгуыхт.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	«Сæлимæт». Поэмæйы мидис. Ресы хохы романтикон пейзаж. Меньшевикты фыдракæндтæ. Лигъдæтты хъызæмар. Адæм æмæ æрдзы иудодой. Стигъджыты къорды контрастон æрфыст (сæуаг, сæ фæлыст, сæ фынг) Сæлимæты фæлгонц. Йæ уынд , йæ удыхæдды рсугъддзинад, йæ сгуыхт. Поэмæйы лирикон ахаст. Йæ взаджы аивдзинад. Сæлимæты фæлгонц. Йæ уынд, йæ уды рæсугъддзинад, йæ'сгуыхт.
50			Урок-афæлгæст	Хъамбердиаты Мысосты лирикайы æрдз æмæ адæймаджы æхсæн æххæст гармонийы сусæг æнкъарæн «Хурмæ курдиат», «Хосгæрст», «Хъæды»-ы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	Куысты поэзи. Хъаруджын уæнгты фидыц. Æмдзæвгæйы музыкалондзинад æмæ зæлфыст. «Хъæды». Зымæджы пейзаджы хуызджын ахорæнтæ æмæ зæлфыст. Æрдз æмæ адæймаджы хсæн æххæст гармонийы сусæг æнкъарæн.

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
51			Тексты анализ	<p>Мамсыраты Дæбейы радзырд «Æрдхорд»-ы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Зоной: тексты мидис æмæ йæ æмбарой; хъайтары ахастытæ йæ бæхмæ æмæ йæ уарзон адæммæ. Арæхсой: мадæлон æвзагыл аив æмæ рæсугъд кæсын; æмдзæвгæ аив дзурынмæ</p>
52			Тексты анализ	<p>Малхазы фыдуаг ми æмæ йæ фæстиуджытæ, йæ мидхъуырдухæнтæ.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	<p>Радзырды мидис. Малхазы фыдуагми æмæ йæ фæстиуджытæ.</p>

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	
53			Урок-дискусси	Хæлардынады темæ уацмысы	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	Лæппуйы мидхъуырдухæнтæ. Хæрзуагон – хъомыладон фарстатæ уацмысы : æнаххос лæгыл дау кæныны тæригъæд, рæдыдыл басæттын, рæстдынад дзурыны ныфс, æцæг хæлардынад æмæ мæнгардынад æмæ аф. д.
54			Урок-беседæ	Бесаты Тазе. Чысыл Æхсары ныфс æмæ лæгдынад «Æвзист идон» -ы. Йæ бæрнон ахаст хистæры фæдзæхстмæ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	Зоной: тексты мидис æмæ йæ æмбарой; хъайтары ахастытæ йæ бæхмæ æмæ йæ уарзон адæммæ. Арæхсой: мадæлон æвзагыл аив æмæ рæсугъд кæсын; æмдзæвгæ аив дзурынмæ.

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
55		Тексты анализ	«Хæцæны» -радзырды мидис. Стуры тох йæ роды фервæзын кæныныл.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Радзырды мидис. Архайды райрæзт. Стуры тох йæ роды фервæзын кæныныл. Цæрæгойтыл арм дарыны хъуыды.	
56		Урок-афæлгæст	Дзадтиаты Тотырбеджы царды хабæрттæ æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	Дзадтиаты Тотырбеджы царды хабæрттæ	

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
57		Урок-бенефис	Къостайы сабийы бонтæ- скъуыддзаг роман «Хæххон стъалы»-йы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Къостайы сабийы бонтæ. Скъуыддзаг роман «Хæххон стъалы»-йæ.	
58		Тексты анализ	Къоста-скъоладзау, йæ фыдуаг митæ. Суинаг поэты рæзгæ уды æууæлтæ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	Къоста – скъоладзау. Йæ фыдуаг митæ. Йе мгæрттимæ йæ ахастдзинадтæ. Иуанейы бæхы атарды æфсон æмæ фæстиуджытæ. Адæмы маст Къостайы æфхрджытæм. Хъызмыдæйы характеристика.	

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
59		Урок-бенефис	Чендзейы фæлгонц, сылгоймаг-хъомылгæнæджы сгуыхт.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Чендзейы фæлгонц, сылгоймаг – хъомылгæнæджы сгуыхт. Зæронд Долæт æмæ гыццыл Къостайы хсæн хæлардзинад. Суинаг поэты рæзгæ уды æууæлтæ.	
60		Тексты анализ	Цæгæраты Максимы «Хъуыдинайы галуан» таурæггæнæг Бæгъæгуыссæйы зæрдæисгæ фæлгонц.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	«Хъуыдинайы галуан» . Таурæггæнæг Бæгъæгуыссæйы зæрдæисгæ фæлгонц. Йæ аивадон функцитæ. Таурæгъ мидис. Мад æмæ йæ цоты цард.	

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
61			Тексты анализ	Галуан- дзыллæйæ рахицæны символ.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Хъæбулы хæс. Галуан – дзыллæйы рахицæны символ. Уацмысы идейæ: адæмы фарн – лæджы царды фидар æнцой.
62			Урок-беседæ	Плиты Грисы æмдзæвгæ «Æртхутагдон» -ы мидис.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	Æмдзæвгæйы темæ. Иссæйы сгуйхт хъуыддæгтæ. Йæ ахаст йæ хæстон бæхмæ. Уацмысы идейон – ритмикон арæзты иудзинад. Инæлар æмæ æфсады удхæстæгдзинад

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
63		Урок-фембæлд	Цырыхаты Михалы æмдзæвгæ «Фæндаг»-ы царды раст фæндагыл слæууыны ахсждиаг фарст.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Царды раст фæндагыл слæууыны ахджиаг фарст. Æмдзæвгæйы идейæ: зындзинадты сæрты – бæрзонд нысанмæ.	
64		Урок-фембæлд	Цæрукъаты Алыксандры лирикон хъайтары цæстæнгас царды «Райгуырæн къона».	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	Фыдыуæзæг уарзыны темæ. Лирикон хъайтары цæстæнгас царды иууыл егъаудæр хæзнатæм (райгуырæн къона, ныййарæджы узæлд, хи къухвæллоу) æндæр адæмты культурæйæн аргъ кæныны идейæ. Æмдзæвгæйы поэтикон фæрæзтæ.	

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
65		Урок-беседа	Лирикон геройы зæрдæйы уаг æмдзæвгæ «Хæхтыл хурзæрин рæдау»-ы	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Æмдзæвгæйы мидис . æрдзы нывтæ. Фæллоуы цин – лирикон геройы зæрдæйы уаг æмæ поэтикон уынынады ратæдзæн.	
66-68		Урок-фембæлд	Дзаболаты Хазби. «Хуымæтæджы æцæгдзинад»	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	Æмдзæвгæйы темæ. Райгуырæн къона æмæ мадæлон æвзаджы нысаниуæг лæджы царды	

					<p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын</p>	
69			Тексты анализ	<p>Гафез. «Ирон цагъд». Цагъардзинады ныхмæ тохы æмæ æфхæрæгыл удыхъæдæй уæлахизы темæ. Ацырухсы уæздан æмæ сыгъдæг удыхъæд.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Æмдзæвгæйы темæ. Ацырухсы уæздан æмæ сыгъдæг удыхъæд. Мæсыг – «таурæггæнæг», йæ аивадон нысаниуæг. Кадæджы лиризм.</p>
70			хатдзæгæт кæныны урок	Рацыд æрмæгæй тæстон куыст.		